

Коновалов К. О.

група 5366, Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова (Миколаїв), kostkon@i.ua

Трибулькевич К. Г.

д-р пед. наук, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
(Миколаїв), tribulkevich@gmail.com

МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Метою статті є аналіз основних історичних етапів розвитку вищої освіти в Україні, характеристика її принципів та сучасного стану.

***Ключові слова:** освіта, суспільство, держава, методи навчання, інститут, вища школа, ВНЗ, реформи, система освіти.*

The purpose of the article is to analyze the main historical stages of the development of higher education in Ukraine, the description of its principles and the present state.

***Key words:** education, society, state, educational methods, institute, high school, higher educational institutions, reforms, education system.*

Наразі освіта є складним та багатоманітним суспільним явищем, сферою наслідування, засвоєння й повторної обробки знань та соціального досвіду. Питання ролі вищої освіти є практично проблемою виявлення її ролі, місця в життєдіяльності спільноти українського народу, перш за все спричинене соціальними потребами, якими опікується вища освіта, та соціальними функціями, що вона виконує. Раніше вона сприяла вирішенню вузькопрагматичних завдань в багатьох галузях практичної життєдіяльності і професійної підготовки молоді до самостійного життя, вирішувала питання модернізації промисловості, створення ефективної системи управління. В наш час відбувається процес переходу вищої освіти в глобальний фактор розвитку людства, в один із найважливіших складових розвитку світової спільноти.

Проблеми вищої освіти вивчають багато вчених, серед яких В. П. Андрущенко, Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, В. С. Лутай, В. О. Огнев'юк, проте питання потребує подальшого розгляду. Метою статті є аналіз основних історичних етапів розвитку вищої освіти в Україні, характеристика її принципів та сучасного стану. Стаття висвітлює основні етапи становлення сучасної вищої школи, якою ми її знаємо та направлена на те, щоб розвивати в українцях національну свідомість та бажання зробити нашу країну краще.

Україна має яскраву історію розвитку вищої освіти, проаналізувавши яку, можна було б краще зрозуміти ситуацію на сьогодні. Так, найпершою школою вищого рівня в Україні прийнято вважати Острозьку академію, що заснована у 1576 році в м. Острозі князем Костянтином Острозьким. В Острозькій академії вчили багатьом мовам, наприклад латинській, грецькій, слов'янській, а також риторичку, арифметику, граматику, логіку тощо. При академії діяли науково-літературний гурток та друкарня. Якщо приділяти увагу таким показникам як мета навчального процесу, устрій, список вчителів, їх відношення до науково-дослідної роботи, яку проводили студенти, список предметів, якість їх викладання, рівень освіти та ставлення до закладу громадськості, то можна зробити висновок, що Острозька академія була першою школою вищого рівня в Україні. Вона мала помітно впливала на поширення освіти серед простого люду, а також на виникнення братських шкіл у багатьох містах того часу.

У 1632 році в місті Київ, внаслідок злиття Лаврської та Київської шкіл, на світ з'явилася Києво-Могилянська колегія – вищий навчальний заклад, що задовольняв вимоги європейської вищої школи. Колегія була названа на честь Петра Могили – свого протектора. Могила віддавав всі власні зберігання і знання заради розвитку грамотності серед українського населення. В подальшому творіння київського митрополита отримало визнання та набуло статусу відомого вищого навчального закладу світового рівня.

Університети сприяли розвиткові освіти та культури на українських землях. Серед найстаріших університетів і найбагатших культурних й наукових осередків в Україні важливе місце посідає Львівський, якому було надано статус університету з можливістю викладати усі тогочасні університетські

дисципліни та присвоювати учені ступені в далекому 1661 році. З роками, пройшовши протистояння полонізації і онімечення, Львівський університет зберіг свою незалежність та патріотичність. Викладали в ньому визначні особистості, такі як Михайло Грушевський, Степан Томашевський та Іван Крип'якевич. І. Могильницький, що приклав свою руку до підготовки першої граматики української мови в західних українських землях є вихованцем Львівського університету.

Через три століття в результаті боротьби суспільства та згідно з соціальними й економічними потребами відбувається стрибок у розвитку українських вищих шкіл. Новими сузір'ями наукового прогресу, та лідерами по підготовці студентів стали Харківський, Київський, Новоросійський університети, та чимало інших вищих освітніх закладів. Вже на початку ХХ ст. налічувалося 27 українських навчальних закладів вищої школи, де водночас здобували освіту більш ніж 30 тисяч людей.

Після війни основними світилами науки стали Одеса, Харків, Львів та Київ. У 1960-х рр. більш ніж 70 університетів працювали саме в цих містах та підтримували становище українського суспільства.

Зі становленням України як самостійної держави вітчизняна наука повністю перебуває в руках нашого суспільства. Розвиток та значні реформи системи освіти можуть бути початком відновлення ментального потенціалу, наукової ваги українського народу, підйому її на світовий рівень та початком вітчизняного піднесення.

Проаналізувавши історію розвитку української вищої школи можна виявити, що яким би тяжким не було положення в нашій державі – освіта все одно розвивалася, знаходилися люди, що штовхали її вперед не шкодуючи сил.

Наразі освіта в Україні базується на принципах патріотизму, рівності та стирає наукові грані між державами, сприяючи при цьому збагаченню народного кошику знань. Загалом, мета вищої освіти в тому, щоби підготувати молодь для подальшої участі у розвитку власної країни, сприяти піднесенню моралі та національного духу українців, розвинути в студентах жагу до пізнання та навчити власній науковій індивідуальності.

Основною складовою підготовки студентів, їх навчання і пізнання світу в цілому і його явищ зокрема є науково-дослідна робота. Вона здійснюється науковими колективами, окремими вченими за договорами, контрактами, замовленнями, програмами, проектами. Для цього створюють наукові, науково-виробничі підрозділи, об'єднання, асоціації, технологічні парки, центри нових інформаційних технологій, науково-технічної творчості та інші формування. Студентів намагаються підштовхнути до плідної праці, викликати у них інтерес до свого заняття, при цьому не впливаючи на їх індивідуальність і особистісне бачення світу.

На думку моїх ровесників ідеальна освітня система повинна бути водночас простою з точки зору викладення матеріалу та водночас не викликати відрази, навпаки приваблюючи до себе. В цьому полягає складність викладання в вищій школі. Можливо, зі зміною поколінь та в результаті зміни вимог до студентів та загалом відношення до стилю викладання, становище національної освіти поліпшиться та знайде власну стежку, відмінну від інших. В будь-якому разі, процвітання та подальший розвиток української освіти та суспільного добробуту в цілому лягає на плечі нового покоління українців.

На жаль сучасна система освіти в Україні перебуває в стані, що не задовольняє вимог, які постають в умовах розбудови української державності, культурного та духовного відродження українського народу. Це виявляється передусім у невідповідності освіти запитам особистості, суспільним потребам та світовим досягненням людства; у зміцненні соціального престижу освіченості та інтелектуальної діяльності; бюрократизації всіх ланок освітньої системи. Не зважаючи на це вона є досить цілеспрямованою, та продовжує вдосконалюватися і тим самим вже сьогодні приваблює своїми перспективами багатьох студентів з інших держав по усьому світу.

Список використаних джерел

1. Бутенко В. Г. Роль вищої технічної освіти у формуванні громадянських цінностей майбутніх фахівців / В. Г. Бутенко / Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2010 – № 2.

2. Кісіль М. В. Якісна вища освіта в системі загальнолюдських цінностей / М. В. Кісіль // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Формування національних і загальнолюдських цінностей в українському суспільстві»: Збірник статей / за заг. ред. О. С Черемської. – Х. : ФОП Лібуркіна Л. М., 2006.

3. Курко М. Н. Роль вищої освіти в умовах становлення правової держави [Електронний ресурс] / М. Н. Курко. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-2/10kmncpd.pdf>. – Назва з екрану.

4. Тимошенко З. І. Болонський процес: документи [Електронний ресурс] / укл.: З. І. Тимошенко, А. М. Грехов, Ю. А. Гапон, Ю. І. Палеха. – Режим доступу: <http://pgasa.dp.ua/a/files/fa38f0902c6fd5cdb6a51c32eca5d1a4.pdf>; <http://dsto.dp.ua/?cat=18>. – Назва з екрану.

5. Роль і стан вищої освіти в сучасну епоху / Финансовый менеджмент. – 2008. – № 11.